„En Jezus, met een groote stem roepende, gaf den geest".

[GOEDE VRIJDAG].

> En Jezus, wederom met eene groote stemme roepende, gaf den geest. Matth. 27 : 50.

Eerst was de dag, toen het uur, en nu ten slotte het laatste oogenblik ingetreden, waarmee het einde komen zou. Haast weigert onze pen het neer te schrijven, maar het feit ligt er toe, urenlang had onze Heiland aan het vloekhout hangen sterven. Een zoo vreeslijke dood! Dat langzaam, dat van lieverlede, dat allengs en ongemerkt uitgeput raken van de levenskracht.

En toch is er in dit sterven van Jezus iets, dat van iets anders spreekt. Ge kunt niet zeggen, dat Jezus aan zijn kruis *bezweken* is. Immers er staat zoo uitdrukkelijk bij, dat Jezus in het eigen oogenblik waarin de dood hem overmeesterde, een uitroep deed, en wel een uitroep *„met groote stem"*. Zoo nu gaat 't niet toe bij wie zieltogend bezwijkt, en bevend over heel zijn borst, zich zijn laatsten ademtocht voelt ontglippen. Wie zóó sterft moge nog hoorbaar zuchten, nog kermen dat 't u door het hart schrijnt, maar die roept niet, die roept vooral niet met groote, klare, heldere stem, zoodat honderden tegelijk het hooren kunnen.

Het stellige feit, dat Jezus vlak vóór hij den geest gaf, nog zulk een kracht in zijn stem en in zijn woord kon leggen, is alzoo voldingend bewijs, dat onze Heiland niet in onmacht bezwijkend wegstierf. Te meer klemt dit om wat Jezus vlak vóór zijn sterven uitriep: „Vader, in uwe handen beveel ik mijnen geest". Het bewustzijn van Jezus was dus in niets verzwakt, Hij voelde wat te komen stond. Jezus zou zich niet lijdelijk laten dooden, maar met volle bewustheid nog in zijn dood een *daad* volbrengen. Hij zou *sterven*, willen sterven, doorleven wat dit sterven was, voelen dat hij scheiden moest van zijn geest. En zoo dien geest niet in 't stil oneindige laten vervloeien, maar dien geest, nog eer hij stierf, stellen in de hand van zijn Vader.

Zelfs in het Evangelisch verhaal komt dit uit. Er staat niet dat Jezus stierf, maar *dat hij den geest gaf*. Zijn geest week niet van hem. Zijn geest werd niet van hem genomen. Het is niet een ontglippen van den geest, dat hem met angst vervult. Neen, hij *geeft* den geest. Hij geeft zijn geest over. En hij weet aan wien hij zijn geest overgaf: niet aan 't noodlot, niet aan de niet te stuiten macht van den Dood, maar aan... *zijn Vader*. Het eenige woord zelfs, waarmee dat *geven* van den geest hier wordt uitgedrukt, beduidt, gelijk reeds onze Kantteekenaren opmerkten, hij *liet zijn geest van zich gaan*. Die geest ging niet zelf, maar stond tot op 't laatste oogenblik onder Jezus' controle. En nu *liet* hij hem gaan, en *gaf* den geest over. En zoo is voor Jezus het klaar bewuste, het helder doorleefde sterven geweest.

Jezus sterft niet als slachtoffer van den gerechtelijken moord, dien Cajaphas en Pilatus begingen, maar als *vrijwillige offerande*. Hij moest *willen* sterven. En alleen dit willig karakter van zijn eeuwige liefde voor Gods uitverkorenen gaf aan zijn Kruisdood op Golgotha de geheel eenige waardij. Jezus *werd* niet gedood, maar hij *gaf* zich in den dood. Niet enkel daardoor, dat hij den Vader niet bad om twaalf legioenen engelen, om hem te verlossen, maar ook daardoor, dat hij tot op 't laatste oogenblik sterven *wilde*, en toen 't op sterven ging, zelf zijn geest *gaf*.

En hiermede nu trad 't ontzettendste in dat zich denken liet.

Een wereld die zich zelve vergiftigd en verzondigd heeft, en daarom prooi van ondergang en verderf wordt; en nu daalt in die bang vergolukte wereld de Heilige neder, Gods eenige Zoon die 't leven in zich draagt, en 't aan die wereld brengen komt. Israels heil wacht nu op de voltooiing. Zelfs Gods engelen verwachten, dat, waar heel de afgekeerde wereld hem vreemd blijft, althans het gewijde en geheiligde volk in Israël voor Jezus zal kiezen. En het jammerlijke einde is, dat juist omgekeerd de hoogepriester van dit volk der patriarchen en profeten, de keizersmacht van Rome te hulp roept, om den Immanuel van dese wereld te verwijderen door den dood.

De Christus kwam uit het driemaal Heilige, waarvan wij ons zelfs geen zielsbeeld vormen kunnen. In onze heiligste momenten zijn we nog niet éénmaal heilig. En dan verre daarboven in de tweede sfeer van heiligheid. En nogmaals verre daarboven weer het *driemaal* heilig. En vandaar was Immanuel nedergedaald op dese diep in schuld versunken wereld. En in plaats dat nu die wereld in heilige siddering voor Jezus de knie buigt, randt kerkelijke en wereldlijke macht dien Verkorene des Vaders aan. Hij wordt niet geduld, hij moet weg, al wat vloeken kan vloekt hem.

En nu treedt dit bangste aller oogenblikken in, dat die Heilige Jezus uit deze wereld terugtreedt, weer van haar scheidt, en haar verlaat, niet door weer op te varen vanwaar hij kwam, maar door onder vloek en dood zijn geest te *geven*, en juist door dit bange sterven die wereld te redden van 't verderf, en ook uw ziel van de rampzaligheid aller eeuwen.

Wat er in dit sterven plaats greep en gebeurde, heeft toen het intrad, niet één levende ziel op aarde verstaan. Cajaphas heeft gesidderd in sondige spanning. Pilatus was onrustig geworden. Zelfs voor Petrus was alles een raadsel. O, gewisselijk, voor zijn jongeren is het licht straks opgegaan, maar op dat eigen oogenblik ging de laatste straal van licht ook hun in grauwe donkerheid onder. Het was of 't zwerk loodzwaar op alle menschelijk leven drukte. Er was dan toch in Israël nog een glinstering geweest, maar ook dit morgengloren verdonkerde zich ten leste geheel. Toen Jezus stierf, bleef er op deze wereld niet één enkel lichtpunt meer achter. Het licht was gekomen, maar brutaal teruggestooten. Er was nu niets meer dat op redding uitzicht gaf. Die geheele wereld was nu aan haar zelve overgelaten. Ze had Immanuel, ze had den Zone Gods nu, althans die drie laatste jaren, met al de rijke ontplooiing van zijn heerlijke, heilige, reddende kracht bezeten en genoten. Het licht had geschenen in de duisternis. Maar nu werd over dien glans de korenmaat gezet. Eerst flikkerde het nog, toen was 't al uit. Geen vonk, geen stip van licht meer. Al duistere nacht, want Jezus had den geest gegeven, Jezus stierf. Jezus was nu dood. Hij sprak niet meer, hij deed geen kracht meer van zich uitgaan, zijn oog glanste niet meer bij 't naar hem opzien. In lijngewaad gewikkeld, werd hij uitgedragen naar de grafspelonk. Een geween onder Gods vrome kinderen, een gegil van helsch genot onder de demonen. Jezus was nu dood.

Als er toen niets meer gebeurd was, zou er dan ook niets dan eeuwige jammer gebleven zijn. En daarom kunnen we ook den Goeden Vrijdag niet apart nemen. Goede Vrijdag moet altoos onlosmakelijk aan 't Paaschfeest gehecht zijn. Dan verstaat ge dit sterven van Jezus. Dan zegt eigen zielsvreugde het u, hoe eerst door *dit* sterven het heil kon dagen.

Jezus stierf in den dood weg, en uit dien dood ontspringt voor u het leven.

DR. A. K.

Amsterdam, 14 Maart 1913.

Nu binnen enkele weken ons eerste Congres van Gereformeerde Evangelisatie te Amsterdam zal saamkomen, treft het al zeer gelukkig, dat de jongste doctor in de Theologie aan de Vrije Universiteit ons een proefschrift bieden komt, dat met de Evangelisatie in zeer nauw verband staat en dan ook niet weinig zal kunnen dienen om meer licht over dit onderwerp te verspreiden. Een der belangrijkste vraagstukken toch, die bij de Evangelisatie aan de orde komen, is hoe de Christelijke Kerk in de groote steden, waar de ontkerstening onder de volksmassa op zoo angstwekkende wijze toeneemt, het verloren terrein weer herwinnen kan, en het is deze vraag, die in dit proefschrift aan de orde is gesteld, want het handelt over: *Het arbeidsterrein der Kerk in de groote steden*.

Misschien zou de vraag kunnen gesteld worden, of een jeugdig student, wiens practische ervaring gemeenlijk nog gering is, wel de meest aangewezen persoon is, om zulk een onderwerp te behandelen. De heer Harrenstein, die onder de ijverigste leden der N. C. S. V. behoort, heeft echter reeds jaren lang met groote toewijding zich gegeven aan den Evangelisatiearbeid onder gymnasiasten en studenten; hij heeft in Engeland en Duitschland van nabij het werk der inwendige zending bestudeerd; voeg daar nog bij, dat zijn zin en richting vooral naar dezen practischen arbeid uitgaat, die de volle liefde van zijn hart heeft, en het ietwat zonderling verschijnsel, dat een student over een dergelijk onderwerp schrijft, zal genoegzaam verontschuldigd en verklaard wezen.

Trouwens, wel niemand die dit proefschrift doorleest, zal meenen, dat Dr. Harrenstein zulk een verontschuldiging behoeft, want, al mag men het niet in alle opzichten met hem eens zijn, hij heeft zeker blijk gegeven een man te zijn, die van dit vraagstuk ernstige studie heeft gemaakt en naar wiens voorlichting men reeds daarom gaarne zal willen luisteren. Indien er dan ook een proefschrift is, dat verdient door onze Kerkeraden, vooral in de groote steden, gelezen te worden, dan is het wel dit. Het grijpt midden in het leven in, en waar niet al te veel vreemde kunsttermen worden gebruikt en de citaten meest in de moderne talen gegeven zijn, kan ook een leek het zeer goed lezen en volgen.

Dr. Harrenstein schetst eerst, welke bijzondere gevaren door de sterke bevolkingstoename in de groote steden voor de Kerken ontstaan zijn, en gaat dan na, welke pogingen in het buitenland en bij ons zijn aangewend om de Kerk haar verloren invloed te doen herwinnen. Nu is vooral in Duitschland, maar ook in ons land, als een der beste middelen daartoe gewezen op de splitsing der massale stadskerken in parochiën. Vandaar dat Dr. Harrenstein in het tweede gedeelte van zijn proefschrift over het zoogenaamde parochiestelsel handelt, toont in welke vormen men beproefd heeft dit parochiestelsel toe te passen, en na deze verschillende vormen aan critiek onderworpen te hebben, tenslotte zelf met groote beslistheid kiest voor wat hij noemt de „zelfstandige wijkkerk". Dat we met deze conclusie, die ook in de stellingen nogmaals gepointeerd wordt, ons van harte vereenigen, behoeft wel geen nader betoog. En we hopen, dat deze heldere en principieele uiteenzetting er toe moge bijdragen, om ook de kerkeraden van de groote stadskerken in ons land te overtuigen, dat alleen in dit stelsel heil voor de toekomst ligt. Toch spreekt het wel vanzelf, en de ervaring sedert heeft dit wel geleerd, dat met de splitsing der massale stadskerk in zelfstandige wijkkerken men er niet is. Er moet van de ambtsdragers en leden der Kerk een nieuwe en krachtige actie uitgaan, om het gemeentelijk leven te versterken en de afgedwaalden weer terecht te brengen. Hoe dit het beste geschieden kan, teekent Dr. Harrenstein in een drietal slothoofdstukken, waarin hij handelt over den arbeid door ambtsdragers en gemeenteleden te verrichten aan de leden der Kerk zelve en onder hen, die van de Kerk afdwaalden, terwijl nog een afzonderlijk hoofdstuk is gewijd aan den arbeid der vrouw. Onder de Bijlagen zal wel niet het minst de aandacht trekken de statistiek, die hier geboden wordt van het Kerkbezoek en Avondmaalsgebruik in verschillende Gereformeerde Kerken in onze groote steden. Natuurlijk zijn deze statistieken altoos met zekere voorzichtigheid te gebruiken. Wanneer Overtoom een der slechtste cijfers heeft ('s morgens kerkt hier slechts 33 pCt. en 's avonds 23 pCt.), terwijl Watergraafsmeer het hoogste staat genoteerd ('s morgens 86 pCt. en 's avonds 68 pCt.), dan wil dat daarom niet zeggen, dat de gemeenteleden te Overtoom het slechtst ter kerk gaan en die te Watergraafsmeer het best. Het hooge percentage te Watergraafsmeer is daaraan te danken, dat tal van gemeenteleden uit Amsterdam hier ter kerk gaan, evenals omgekeerd tal van gemeenteleden van Overtoom, ook wegens de veel te beperkte plaatsruimte in het kerkgebouw, in Amsterdam kerken. Maar ook al moet men daarom deze cijfers met eenige voorzichtigheid gebruiken, toch schuilt er in deze statistiek wel een ernstige les voor onze stadskerken, en we zijn Dr. Harrenstein dankbaar, hoe beschamend deze cijfers ook van ons mogen wezen, dat hij ze gepubliceerd heeft. Alleen zoodoende kon de ernst der kwaal worden ingezien en de conscientie wakker worden geschud, zoowel van onze kerkeraadsleden als van de gemeenteleden. Op de cijfers zelf komen we nader terug. Thans zij er alleen op gewezen, en dit eene feit spreekt duidelijk genoeg, dat, terwijl in de onverdeelde stadskerken het aantal kerkgangers 's morgens gemiddeld 35 pCt, en 's avonds 27 pCt. bedraagt, deze cijfers in de kleinere kerken om onze groote stadskerken heen stijgt tot 55 pCt. à 69 pCt. 's morgens en 43 pCt. á 54 pCt. 's avonds.

Met dit welgeslaagde proefschrift wenschen we Dr. Harrestein van harte geluk. Het zal ook buiten onzen kring de aandacht trekken, en met menigen uitnemenden raad, dien hij geeft, zullen onze Kerken winste kunnen doen. Moge het hem, die op zoo kostelijke wijze ons voorlichten kwam, gegeven zijn, straks zelf mede te arbeiden om het door hem geschetste ideaal te verwerkelijken.

Rumor in Casa.

In een onzer Gereformeerde Kerken, — de naam doet er niet toe, ook al is er niets geen bezwaar tegen de plaats te noemen — is men onderling een beetje aan 't kibbelen.

Een predikant toog weg, dien een deel der gemeente liever gehouden had, en waar dat weggaan in verband werd gebracht met een niet voldoende tractementsverhooging, gaf dit tot broedertwist aanleiding. Een ietwat onberaden scribent, die nog te jong is om te begrijpen, dat men zijn vuile wasch liever in de familie moet wasschen, greep naar de pen en gaf een voorstelling van dien strijd, die geheel bezijden de waarheid is. Bij overprikkelde gemoederen komt dat wel meer voor. Een zuiver persoonlijke quaestie werd opgeblazen tot een beginselstrijd. Het ging om niet minder dan om de Theologie van Dr. A. Kuyper, vooral over het supralapsarisme. Ieder nu, die met de quaestie op de hoogte is, weet dat hiervan geen woord waar is. Zoowel de predikant die heen toog, als de beide predikanten die bleven, zijn zuiver infralapsarisch, en heel dit diepzinnige theologische vraagstuk heeft met deze kibbelpartij niets te maken. Ook de Theologie van Dr. A. Kuyper staat er geheel buiten, en we vermoeden, dat de personen, tegen wie deze strijd gaat, zich al zeer zullen verwonderd hebben, dat juist zij als zulke trouwe volgelingen van dezen Theoloog beschouwd worden. Trouwens, de geheele geschiedenis is niet dan een storm in een glas water, en we meenen, dat zoodra de ontroerde gemoederen weer wat tot bedaren gebracht zullen zijn, men zelf niet begrijpen zal, dat om zoo luttele oorzaak de broedervrede moest verstoord worden. Niet een onzer kerkelijke bladen heeft dan ook aan deze strubbeling de aandacht gewijd, en ook wij zouden er over gezwegen hebben, wanneer de liberale pers er zich niet met zeker leedvermaak van meester had gemaakt, om allerlei onware en overdreven berichten omtrent ernstige twisten in ons kerkelijk leven de wereld in te zenden. Het is daarom misschien goed, dat de feiten tot hun juiste proportiën worden teruggebracht, omdat anders licht een argeloos lezer er in zou loopen en meenen zou, dat metterdaad de stormbal al geheschen moest worden.

Vraagt men, welk belang de liberale pers er bij heeft, zulke dwaze voorstellingen te geven, dan is de reden hiervan niet ver te zoeken. De heeren, die alle inmenging van de kerk in de politiek heeten te verafschuwen, zijn, nu de verkiezingen in aantocht zijn, nog meer bezorgd voor ons kerkelijk leven geworden dan de kerken zelve. Met zeldzame virtuositeit wordt elke toon op het kerkelijk klavier aangeslagen, waardoor een dissonant op politiek gebied zou kunnen gehoord worden. En al is het de vraag, of een dezer heeren redacteuren van liberale bladen zelf op voeten of vamen na weet, wat het verschil tusschen infra- en supralapsarisme is, zoodra wordt het supralapsarisme niet met den naam van Dr. Kuyper in verband gebracht, of ze zijn er als de kippen bij, om te zien of er voor hen geen graantje te pikken valt. De liberale pers is echter al zeer onnoozel, wanneer ze meent, dat deze dogmatische twist, die op de Synode te Utrecht voorgoed vergeten en begraven is, door haar weer levend zou kunnen gemaakt worden. Ze moge blazen zooveel ze wil, er is geen vonkje meer te bespeuren onder de asch.

Ouders of getuigen?

VI.

Het zal na de uitvoerige getuigenissen, die we een vorig maal hebben aangehaald, wel niet twijfelachtig wezen, dat de stelling: kinderen van ouders, die nog geen belijdenis des geloofs hebben afgelegd, mogen niet gedoopt worden, Independentistisch, maar niet Gereformeerd is. Wanneer een man als Hoornbeek, die op het gebied der controvers een keurmeester en fijnproever is als niet één onzer Gereformeerde theologen, juist in die stelling het kenmerkende verschil ziet tusschen de Gereformeerden en de Independenten, dan maant dit zeker tot voorzichtigheid, om niet zonder zeer ernstige en afdoende redenen de oud-Gereformeerde lijn te verlaten en op het pad der Independenten over te gaan. En al hebben we geen oogenblik geaarzeld te erkennen, dat onze Gereformeerde Kerken in de dooppractijk soms te toegevend zijn geweest en de grenzen niet altoos scherp genoeg hebben getrokken, toch mag dit aan de andere zijde er niet toe leiden, om uit reactie daartegen, zooals de Independenten deden, het recht op den doop alleen toe te kennen aan de kinderen van ouders, die belijdenis des geloofs hebben afgelegd. De gulden middenweg tusschen te groote toegevendheid en te groote strengheid moet ook hier worden bewandeld. Eenerzijds mag de Kerk de *heiligheid* des Verbonds niet prijs geven, maar anderzijds mag ze ook aan de *barmhartigheid* en *genade* Gods geen perken stellen, die niet door Gods Woord geëischt worden. Dit is het standpunt onzer vaderen, dat ook wij wenschen in te nemen en dat ons voorkomt in de practijk het veiligst te wezen.

Toch zou dit beroep op onze Gereformeerde vaderen en de door hen gevolgde practijk niet afdoende wezen, wanneer hetzij rechtstreeks uit Gods Woord, hetzij uit hetgeen onze Gereformeerde Kerken zelve aangaande de doop belijden, kon worden aangetoond, dat het door hen ingenomen standpunt niet juist was. Blinde volgelingen van onze Gereformeerde vaderen zijn we niet. Al zoeken we telkens de banden met het historisch verleden op, en al willen we met het diepe inzicht in Gods Woord, dat God onzen vaderen geschonken heeft, winste doen, beslissen doet voor ons alleen Gods Woord. Het Calvinisme van onzen tijd heeft een eigen taak en roeping van God ontvangen, en de overgeleverde erfenis heeft het te aanvaarden alleen onder benefice van inventaris, d. w. z. alleen onder voorwaarde, dat het in dien overgeleverden schat mag keuren wat zuiver goud is, uit de goudmijn van Gods Woord opgedolven, en wat bijmengsel is van menschelijke inzichten en gedachten. Het deert ons zelfs niet, dat we daarom beschuldigd worden een nieuw-Calvinisme te huldigen, zooals o. a. Prof. Eerdmans en Dr. Hylkema beweren en ook van Confessioneele zijde ons wel nagegeven wordt; we gelooven, juist omgekeerd, dat we de glorieuze tradities onzer vaderen niet beter voor onzen tijd kunnen handhaven, dan door naar hun eigen beginsel alleen af te gaan op Gods Woord als den eenigen onfeilbaren regel van ons leven en geloof.

Onderzoeken we daarom thans wat Gods Woord ons aangaande deze zaak leert, zoo spreekt het wel vanzelf, dat een rechtstreeksche en duidelijke uitspraak hierover in het Nieuwe Testament niet te vinden is. Wie zich aan de letter vastklemt, komt ook hier bedrogen uit. Het Nieuwe Testament spreekt over den doop der kinderen nergens, en laat zich dus nog veel minder uit over de vraag, aan welke kinderen de doop bediend mag worden. De vroegere Doopsgezinden en de talrijke secten in onze dagen, die den doop der kinderen verwerpen, staan, wanneer de *letter* beslissen moet, sterk. Voor wie iets dieper nadenkt, zal dit zwijgen van het Nieuwe Testament over den kinderdoop echter niet bevreemden. Vooral in onze dagen is het besef steeds meer doorgedrongen, dat men al wat het Nieuwe Testament aangaande den toestand in de eerste Christelijke Kerk ons mededeelt, te beschouwen heeft uit het oogpunt der *Zending*. Onze vaderen gevoelden dit zoo sterk niet, omdat zij aan de Zending weinig deden, daardoor in de Zendingsgedachte niet inleefden en het Nieuwe Testament veeleer beschouwden als een soort handboek, hoe het in een welgeordende Kerk moest wezen, dan als een historische teekening, hoe door de *Zending* de Kerk van Christus onder de heidenen is geplant geworden. Thans echter, nu de Zendingsijver onder alle Christelijke volkeren is ontwaakt en de Zendingsgedachte daardoor zooveel meer de hoofden en harten in beslag heeft genomen, is een geheel nieuw licht op de geschiedenis der Christelijke Kerk in het Nieuwe Testament gevallen. Dieper hierop door te gaan, gedoogt het bestek van deze artikelen niet; het is voldoende er op te wijzen in verband met het vraagstuk van den doop, om duidelijk te maken, waarom het Nieuwe Testament aangaande den kinderdoop ons niets zegt. Het is toch duidelijk, dat een Kerk, die Zending drijft onder heidenen, in de eerste en voornaamste plaats haar arbeid richt op den *doop van volwassenen*. Heel het karakter van de Zending brengt dit mede. Haar doel is niet de Kerk te doen groeien, maar haar te *planten*, niet haar muren op te trekken, maar het *fundament* te leggen, niet haar te ontwikkelen, maar haar te *stichten*. In de Zendingsberichten leest ge dan ook voortdurend, dat door de prediking van het Evangelie weer zooveel personen uit het heidendom bekeerd zijn en, na hun geloof beleden te hebben, gedoopt zijn geworden, maar van kinderen, die gedoopt worden, hoort ge niet. Niet, dat daarom bij de Zending kinderdoop in het geheel niet voorkomt; wanneer een vader en moeder tot het Christendom overgaan, dan zullen allicht ook hun kinderen, wanneer ze nog jong zijn, mede gedoopt worden, zooals ook het Nieuwe Testament ons meermalen verhaalt van ouders, die *met hun gezin* den doop hebben ontvangen. Maar wat voor de Zending belang heeft, waarom het haar in de eerste plaats te doen is, waarop bij haar alle nadruk valt, is niet die doop van de kinderen, maar de doop der volwassenen. Zoo nu is het ook in het Nieuwe Testament, en dit kon niet anders zijn, omdat het Nieuwe Testament altoos over den Zendingsarbeid van de Apostelen en van hun medehelpers spreekt. Daaruit af te leiden, dat de kinderdoop aan de Apostelen onbekend of door hen afgekeurd zou wezen, zou even dwaas zijn als wanneer men uit de practijk onzer zendelingen afleiden ging, dat de Christelijke Kerk in onze dagen den doop der kinderen veroordeelde. Maar daaruit volgt dan ook, dat het Nieuwe Testament aangaande het hier besproken vraagstuk ons geen licht geven kan. Natuurlijk werd geen enkel heiden anders gedoopt dan na belijdenis des geloofs te hebben afgelegd, en voorzoover hun kinderen mede gedoopt werden, waren dat metterdaad kinderen van ouders, die belijdenis des geloofs hadden afgelegd. De vraag kan alleen rijzen, of *beide* ouders belijdenis moesten hebben afgelegd en door den doop in de Christelijke Kerk moesten zijn opgenomen, voordat hun kinderen den doop konden ontvangen, of wel dat het voldoende was, wanneer één der beide onders geloovig was geworden. Apostolische practijk nu schijnt het geweest te zijn, dat het voldoende was, wanneer één der beide ouders geloovig was; het geheele betoog toch van den Apostel Paulus in I Cor. 7 : 14 steunt op deze Apostolische practijk. Dat de ongeloovige man of ongeloovige vrouw in den geloovigen echtgenoot „geheiligd" is en het huwelijk daarom niet ontbonden behoefde te worden, leidt de Apostel af uit het algemeen erkende feit, dat de kinderen uit zulk een huwelijk geboren als „heilig" werden beschouwd, en er kan, waar het hier te doen is om een bepaalde uitwendige handeling of teeken, waarult bleek, dat de gemeente deze kinderen als heilig beschouwde, wel niet anders gedacht worden dan aan den *doop*. Niet ten onrechte hebben onze Gereformeerde vaderen uit dit woord van Paulus niet alleen het goed recht van den kinderdoop afgeleid, maar daarult ook tevens de conclusie getrokken, dat voor het recht op den doop het voldoende was, wanneer één der ouders geloovig was. Maar verder kan men niet gaan. Van een belijdenis des geloofs, die vóór het Avondmaal moest worden afgelegd, is in het Nieuwe Testament natuurlijk nergens sprake. Wie volwassen gedoopt wordt, legt die belijdenis des geloofs vóór den doop af en wordt daardoor tegelijk tot het Avondmaal toegelaten, gelijk ook nu nog bij ieder geschiedt, die op later leeftijd den doop ontvangt. Eerst toen de kinderen dezer ouders groot waren geworden en nu tot het Avondmaal verlangden te worden toegelaten, kon de vraag opkomen, of ook zij niet belijdenis des geloofs hadden af te leggen. De belijdenis des geloofs toch was bij die personen aan hun doop niet vooraf gegaan, en waar de belijdenis des geloofs, die een der meest essentieele stukken der Christelijke religie is, toch niet ontbreken mocht, daar was het als vanzelf sprekend, dat die belijdenis daarom, waar ze bij den doop niet voorkwam, nu bij de toelating tot het Avondmaal gevraagd werd. Tot op zekere hoogte kon men zich hiervoor zelfs beroepen op hetgeen ook met de discipelen van Christus zelf is geschied. Al zijn deze discipelen niet als kind, maar eerst op volwassen leeftijd gedoopt, aan dien doop was een belijdenis *van hun geloof in Christus* niet vooraf gegaan. Eerst nadat ze door Johannes gedoopt waren, zijn ze leerlingen van Christus geworden, en pas nadat ze maanden lang door Christus onderwezen waren, hebben ze bij monde van den Apostel Petrus openlijk hun geloof in Christus beleden. Er schuilt in dit voorbeeld ongetwijfeld een analogie met hetgeen ook thans geschiedt bij de toelating tot het Avondmaal. Maar al kan op deze gronden het recht der Kerk om van een legelijk, die als kind gedoopt is, op later leeftijd belijdenis des geloofs af te eischen, niet betwist worden, toch mag niet vergeten worden, dat het Nieuwe Testament van zulk een belijdenis des geloofs vóór het Avondmaal nergens spreekt en ook niet spreken kon. Dat alles toch behoort tot een tweede periode, als de gemeente eenmaal gevestigd is, de gedoopte kinderen nu opgroeien, en volwassen geworden zijnde, tot het Avondmaal begeeren toegelaten te worden. Over die verdere ontwikkeling handelt het Nieuwe Testament niet. En nog veel minder kon daarom in het Nieuwe Testament de vraag aan de orde komen, hoe men daarna, als de *derde* generatie geboren werd, met deze kinderen zou te handelen hebben, of ook zij recht op den doop hadden, zelfs wanneer hun ouders nog geen belijdenis des geloofs hadden afgelegd. Het Nieuwe Testament verplaatst ons in een Zendingsgemeente, waar de doop der volwassenen op belijdenis des geloofs regel is, omdat de gemeente door de prediking onder de heidenen gesticht moest worden. Het laat ons hier en daar even als terloops zien, dat ook de „gezinnen" van deze personen mede gedoopt werden, en de Apostel beroept zich bij een lastig conscientiegeval op de algemeene practijk, dat de kinderen gedoopt worden, ook wanneer slechts één der ouders geloovig is. Maar verder gaat het Nieuwe Testament niet. Onze vaderen hebben daarom bij het vraagstuk, dat ons hier bezighoudt, zich niet op het Nieuwe, maar op het Oude Testament beroepen. Met welk recht dit geschied is, zal in een volgend artikel worden aangetoond.

DR. H. H. K.

Voor Kootwijks Scholen.

In hartelijken dank ontvangen van den heer Dr. P. van Bijsterveld te Lunteren / 25.

Vriendelijk verzoeken wij onzen scholen te willen gedenken.

DS. J. H. HOUTZAGERS, *Voorzitter*.
W. KOETERD STEENBRUGGE, *Secretaris*.

Kootwijk.

Tafel.

ALMANAK VAN HET STUDENTENCORPS AAN DE VRIJE UNIVERSITEIT 1913.

Hij mag er wezen.

Dit was al terstond mijn oordeel, toen ik op het Amsterdamsche Lees-Museum kennis gemaakt te hebben met andere Nederlandsche Studenten-almanakken voor 1913, op mijn kamer dezen wat later aangekomene vluchtig doorbladerd had.

En gaande lezing heeft dit mijn waardeering oordeel bevestigd.